

VILÁGVÁROSI REGÉNYEK

A HASIS

REGÉNY

**IRTA
FALUDI KÁLMÁN**

A VILÁGVÁROSI REGÉNYEK KIADÓVÁLLALATA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5557-66-8 (online)
MEK-15649

A fényárban úszó Piazza Granden összeszaladt a nép. Kormosképű facinok, fehérruhás tengerészek, parfümbe áztatott nők, világjáró amerikai missek, esti gálába öltözött gyárilányok, egymást taszigálva rohantak a zenekar emelvénye felé, ahol a Banda Cittadini tartotta szokásos esti koncertjét.

Az orosz nagyhercegnek öltözött karmester ijedten intette le az elcsépett szerenátát és feldöntve a pulpitust, öles ugrásokkal igyekezett beérni az előtte rohanókat.

A tömeg az emelvény mögé igyekezett. Hogy miért volt az egész esti korzó ennyire felkavarva, azt senki se tudta. Mindenki szaladt össze-vissza, amerre a többiek ragadták.

Az egyik rémülten, a másik kacagva, a harmadik szitkozódva kapaszkodott a szomszédjába, hogy le ne verjék a lábairól.

Az emelvény mögött nem volt semmi.

Az elől szaladók balra fordultak. A kikötőhöz vezető, pálmákkal szegélyezett sétányon, egymás hegyén-hátán tolongtak az összetorlódott sétálók.

- Ott! Ott! - kiabáltak össze-vissza. - Ott lesz!...

- Mi van ott? - kérdezte elfulladva egy kövér német turista, akinek a szalmakalapja palacsintává lapítva ült a fején.

- Mi van ott, kérem? - Mért szaladunk? - sápítozott egy széles talpú, csontos amerikai nő, akinek öt perc óta csak most jutott eszébe megkérdezni, hogy tulajdonképpen mért szaladta háromszor körül a piazzát.

- Mondom, hogy ott van! - rohant el mellettük egy tagbaszakadt kikötőmunkás, majdnem felfordítva a kérdezősködőket.

A kérdezők nem tehettek egyebet, összeszedték utolsó erejüket és loholtak a többiek után.

A brindisi-i pálmakorzón, közel a Riva Umbertóhoz, ahol a nagy luxushajók bocsátják szárazföldre az expresszen tovarobogó gazdag utasokat, a földön egy ember feküdt.

Mozdulatlanul nyúlt el a hátán. Félig lecsukott szempillái mögül könny szivárgott. A más testére szabott kabátjának ujja alig ért a könyökéig, lábai pedig kíváncsian kandikáltak ki a talpatlan, elnyűtt cipőkből.

A szoros embergyűrű kíváncsian fogta körül.

A hatóság is megérkezett. Két rendőr és két karabineri. Utat törtek maguknak a tömeg között és nagynehezen eljutottak a földön fekvő alakhoz.

- E morto? - kérdezte egy fehérruhás lány, aki a feleletre már előre készült sikoltani. Gyors pillantással mérte végig a mellette állókat, hogy kinek a karjaiba ájuljon.

Az egyik rendőr letérdelt a földre és az elnyűt ember szívére tette a fülét.

- Nem halt meg! - mondta megnyugodva. - Úgy látszik, csak elájult.

- Óh!... - szaladt ki a lány száján csalódottan és szinte megbántva furakodott ki a tömegből.

- Magához kell téríteni! - tanácsolta nagy bölcsen egy öregúr, aki a mellette állók térdébe kapaszkodott, hogy a hátamögött ágaskodók fel ne lökjék.

- Hozni kell valami kis szíverősítőt! - adta ki a jelszót az egyik carabineri.

- Nem lehet megmozdulni! - zúgolódtak az előlállók. Majd hátrafordulva, kiabáltak a mögöttük állóknak:

- Hozzon valaki egy kis szíverősítőt! Konyakot vagy kávé! De gyorsan!

Néhányan a közeli kávéházakba rohantak és csakhamar öt csésze feketekávé vándorolt kézről-kézre, az emberek feje fölé, amíg az ájult alakhoz jutott.

Egymásután töltötték bele a feketét. A negyedik fekete után kinyitotta a szemét és kínosan nyöszörgött:

- Elég!... Köszönöm!... Elég!...

Tizen is lehajoltak hozzá egyszerre. Résztvevő hangon kérdezték a szerencsétlent:

- Megszúrták? Gyilkosság?

A fekvő ember a könyökére támaszkodott. Bágyadtan rázta a fejét.

- Hát akkor mi történt? Mi baj? - kérdezték kórusban.

- Éhes vagyok!... - nyöszörögte szegény.

- Óh! - mondták hárman is egyszerre és öt perc alatt üres lett a sétány. Siettek vissza a piazzára, ahol a zenekar előlről kezdte a szerenátát...

A kikötő kőkoloncai körül hét kopott alak nyújtózkodott a langyos éjszakában. A rövid kabátos bosszusan dörmögött:

- Ezért ugyan nem volt érdemes a korzón lefeküdni!...

- Te legalább vettél egy kis meleget a gyomrodba. Mi már második hete áhítozunk egy kis lötyty után.

- Hiába, gyerekek! - szólalt meg egy mélyhangú, robosztus alak - az emberi szánalom nagyon individuális dolog. Nagyon gyenge materiából készült. Hamar elkopik. Én valahogy úgy érzem, hogy e tekintetben az emberek között hallgatólagos világszolidaritás fejlődött ki. Ezt a szót, hogy „szánalom” rövidesen csak a lexikonban fogjuk megtalálni, de semmiesetre az éhséggel kapcsolatban. Brindisiben épp úgy, mint Budapesten vagy Tanganyika mellett meghallja mindenki, ha azt mondd, hogy „éhes vagyok”!... De ez a rövid, velőtlen kis mondat csak a fülekig jut el. Tovább nem. Nincs átütő ereje. A szív sokkal lejjebb fekszik. Mélyen, lent. A kezek még mélyebben. Én tehát azt tanácsolom, hogy éhezzünk, de ne beszéljünk róla.

- Doktor! - nevetett egy cingár, kopott alak és jobb karját a feje alá rakta párnának. - Doktor! Te ne filozofálj! Te orvos vagy! Vagy annak készültél! Mindegy! Neked tudnod kell, hogy az éhséget nem lehet filozófiával gyógyítani. Amikor én odahaza már nem tudtam venni festéket, eldobtam a palettát! Hogy tudjak én valamit egyenes síkban megfesteni, amikor a szemeim állandóan karikákat látnak?

A „doktor úr” megfordult. Megrázta a mellette fekvő hallgató alak vállát és szelíd gúnnnyal kérdezte tőle:

- Hát a mérnök úr mit szól ehhez?

- Azt, hogy marhák vagytok! - dörmögött a megszólított. - Én pontosan felosztottam a nadrágszíjamat száztizenkét lyukra. Ha ebben a tempóban éhezünk, úgy tizennégy nap múlva el kell dobni a nadrágszíjmat, mert nem lesz, mit összeszorítani neki. Ne filozófiával traktáljatok engem! Hanem adjatok két kiló kenyeret és legalább egy kiló húst, mert ha én egyszer dühbe jövök, hát megeszlek valamennyiőtöket!

A rövidkabátos felnevetett.

- Élhetetlenek az urak! Nem tudnak egyebet, csak sopánkodni! Nincs bennük egy fikarcnyi leleményesség, egy cseppnyi kis kezdeményező erő. Elindulnak egy élet felé, amely csak a fantáziájukban rakta le még a petéit és mentől közelebb jutnak hozzá, annál gyorsabban

kopnak el az országútján. Aki az élet után szalad, az ne nézzon a talpa alá. Mindegy, hogy hova lép. A cipő előbb-utóbb lemarad róla. Az a fontos, hogy akkorra már a lábak be legyenek dolgozva! Csak semmi érzékenység, uraim! Tövis, vasdarab, kőszikla, vagy más hasonló megalázás? Nem számít! Belegázolni! Szisszenés nélkül!

- Átjutni, kérem! Átjutni! Nem megtorpanni mindentől! Aki elgyengült az éhségtől, az feküdjön le! De ne a sötét árnyékban, hanem a fényes kirakatok elé. Ott a helyébe hozzák az ennivalót. S ha jóllakott, verje le magáról a port és menjen tovább. Ne is mosolyogjon rajta. Ráér akkor mosolyogni, amikor már a saját inasa öntözgeti a hátát langyos vízzel.

- Maga bolond, fiam! - dörmögött a doktor. - Amióta hozzánk csatlakozott, lefeküdt már vagy hússzor. A legtöbb esetben átléptek rajta. Vagy konyakot kapott és feketekávé. Össze-vissza kétszer kapott enni!...

- De akkor maguk is jóllaktak! - nevetett gúnyosan a rövidkabátos.

- A maga trükkje volt, hogy amikor eszik, lassan szállingózzunk mi is oda és telepedjünk mellé, mint akik egymáshoz tartoznak! - szólt bele mérgesen a mérnök. - Nekem majd lesült a bőr a pófámról!

- De azért evett! - nevetett a rövidkabátos.

- Ettem?... Ettem?... - legyintett a mérnök keserűen. - Persze, hogy ettem. Mert éhes voltam és mert... adtak.

A rövidkabátos felült. Ránézett a mérnökre. Csupa szánakozás volt a hangja, amint csendesen mondta neki:

- Maga, mérnök úr, egy elveszett ember!... Hússzor is látta tőlem. Egypárszor oda jött. Jól is lakott. De még egyszer se jutott eszébe lefeküdni...

*

A homályos rakodóparton, a veszteglő vitorlások árnyékában csendesen pihent hét fáradt ember. Nem tűnt fel senkinek. A part hosszában kisebb-nagyobb csoportok heverésztek. Hajósok, munkások, akik a melegben kimenekültek a hűvös kőkockákra. A gvardia ott sétált el a fejük mellett. Ügyet sem vetett rájuk.

A doktor levetette a kabátját és a feje alá gyűrte. A többiek már aludtak. Ő még a csillagokat bámulta. A tejutat nézte. Éppen olyan homályos volt, olyan végelethatalatlan, mint az ő útja. Budapesten éppen olyan jól látta, mint itt, az olasz tengerpart legdélibb csúcsán, ahova már az afrikai homokpuszták forró leheletét hozza át a szellő.

Lehet már két éve, hogy legutoljára a Margit-szigeten bámulta a ködszerű sávot, mely fátyolként terül a hunyorgó csillagok milliárdjaira. Akkor fel se tűnt neki ez a misztikus égi jelenség. A figyelmét más kötötte le. Tanult. Ökolbe szorított kezekkel, lázas hevülettel, a keserű nincstelenség ostrompattogása alatt, amely űzte, kergette a diplomáért, a fényes remény-ségek első zálogleveléért; pihenés nélkül keresztül hajszolva ifjúságnélküli évein, hogy kaput találjon az élet felé, amely a végnélküli nyomorúságokból és nélkülözéseiből kivezeti.

Egyszer aztán az is a kezében volt. Egyedül csak maga örült neki. Nem volt senkije, akivel örömeiben osztozzon. Gyerekkorától fogva egyedül vergődött a rideg, jóakaró támogatások szárnalmas morzsáin. És doktor lett. Orvos. Dr. Szabó Domokos. Így állt a névjegyén. Mert azt is csináltatott.

Tovább nem jutott.

A névjegy volt az indulás és beérkezés koronája. Fejedelmi dísz egy fél emberi élet kínlásának a tetejére. Sorompó, amely lassan ereszkedett le előtte, hogy visszakényszerítse oda, ahonnan kivergődött, a napról-napra kétségbeesőbb reménytelenségbe.

Egy szép nyári reggel, a menhelyről kijövet, - ahol az éjszakáit töltötte, - egy kirakat tükreben megpillantotta robusztus alakját, hatalmas vállait és úgy nézett magára, mintha sose látták volna egymást. Önkéntelenül elmosolyodott és megtapogatta a karját. Egy pillanatig gondolkodott, aztán megvonta a vállát és lassu léptekkel indult a Dunapart felé.

Másnap már az uszályokról hordta a búzás-zsákokat.

Aztán jött a tél. A hólapátolás.

Egész addig egyedül élt. A zsákolók közt társtalanul dolgozott. Nem akadt hozzávaló ember a környezetében.

A hólapátolás már egészen más. Ez már intellektuális foglalkozás. Nem kell hozzá olyan nagy testi erő; inkább egy kis lelki erő. Odaállni a sorba, lapátért. Csak ez a nehéz. A többi már megy, mint a karikacsapás. Csak hó legyen.

Dr. Szabó Domokos az első héten megtalálta a maga társaságát. Mecsek, a mérnök és Pusztai, a festő személyében.

Azok már egy kicsit régebben építtették légvéraikat. Ezt pedig üres gyomorral nem lehet. Megfogytak hát minden télen a lapát nyelét.

Összekeverültek. A város végén, egy kis földszintes házban vettek ki egy szűk kis lyukat. Három rozoga vaságy, egy rozsdás lavór és két törött lábú szék is került bele. Asztalra már nem jutott. De nem is volt rá nagyon szükség. Azt a kis kenyeret, szalonnát az ágy szélén is meg lehet enni. A második héten már vaskályhájuk is akadt. Mire elhatározták, hogy begyűjtanak, akkorra már kitavaszkodott. Nem kellett fűteni.

A mérnök már elvált ember volt. A festő állandóan jegyben járt. Hogy kivel, azt ő maga se tudta. Sose látták nő társaságában. Amióta eladta az ecseteit, lehet, hogy csak képzeletben festegette az ideáljait.

Domokos ebben a tekintetben nagyon is kezdő volt. Talán életében se váltott nővel három szót.

Társai nem csúfolták érte. Inkább bámulták és irigyelték. Egyszer a festő meg is jegyezte:

- Barátom! Ha én mégegyszer ecsetet vennék a kezembe, csak téged festenélek le, mint Józsefet, amint menekül Putifárné elől! Becsületekre mondom, hogy elnyerném vele a nagy állami aranyérmet!...

Egyszer aztán arra is rákerült a sor.

Mecsek egyszer egy francia újsággal tért haza. Diadalmasan lobogtatta a «Le Journal» egy régi számát. A fűszeresnél találta, ahol a kenyeret szokta venni. Az újságban egy cikket olvasott, ami egyszerre feltüzelt a fantáziáját. A Massana-Porumbai vasútépítéshez kerestek mérnököket, orvosokat és egyéb európai intelligens elemeket, akik a vasútépítés után letelepednének a gyarmatokon.

Szudán egy kicsit messze volt ugyan, de Domokos az első szóra vette a kabátját, hogy elindul.

Más cókókja nem igen volt. A csomagolás nem okozott semmi gondot.

- Megállj, pajtás! - állta el az útját Mecsek. - Nem addig van az! Oda vagy együtt megyünk mind a hárman, vagy pedig szó se lehet a dologról!

Domokos levetette a kabátját és visszaült az ágy szélére.

A festő a körmét rágta:

- És miből? - ha szabad kérdezmem?...

- Mit, miből? - csattant fel Mecsek.

- Hogy miből utazunk? Családi vagyonunk jelenleg három pengő és tizenhat fillér.

Ő kezelte a közös keresményt. Ő volt állandóan legjobban értesülve a «vízállásról».

Igy nevezték a családi kasszát.

Pusztainak csak egy kötelessége volt. Minden reggel pontosan bemondani a vízállást. Nem bizalmatlanság volt ez vele szemben, csak szükség volt rá, a tájékozódás végett... Tudni akarták, hogy mennyire volna még szükségük ahhoz, ami nincsen...

- Három pengő tizenhat! - húzta el a száját Domokos. - Ez kevés! Borzasztó kevés!

- Sok! Ehhez nagyon is sok! - replikázott Mecsek. - Mert ez az ujság már két éves és azóta már a vasutat fel is építették!

Az arcok megnyúltak. Domokos bosszúsan dörmögött:

- Hát akkor mi az ördögöt ugratsz itt bennünket! Belelovalod az embert a legszebb reményekbe, aztán kirángatsz belőle! Nincs más dolgod?

- Szamarak vagytok! - mosolygott ravaszul a mérnök. - Nem értitek meg az embert. Az ujság lehet két éves, de az ötlet friss! Most született. Az agyamban. Amíg hazaértem. Figyeljetek csak ide!

- Ahol két év előtt kellett az ember, ott kell még ma is. Sőt, holnap is. Én tehát azt akarom, hogy felrázzalak benneteket a tespedésből. Ki, ebből a szűk lyukból! Ki, a világba! Szudánba, vagy egy másik fészkesfenébe. Alkotni, dolgozni, keresni, szerezni és főleg enni, enni és folyton csak enni, amíg csak zsírosak nem lesznek a kiaszott belek, a sok koplalás után! Aztán hazajönni és felakasztani a diplomát a szögre, - de aranykeretben, barátaim! Aranykeretben!

Mecsek arca kipirult. Eldobta az ujságot és hosszú lépésekkel mérte végig a szobát. Azaz, hogy csak mérte volna, ha a falak is tángultak volna, az egyszerre megnőtt, fensőséges ön-bizalma előtt.

A falak szilárdan álltak és Mecsek kénytelen volt a második lépés után visszafordulni.

Domokos és a festő nem szólt egy szót sem. Valahogy úgy érezték magukat, mint két iskolásgyerek, akiket elvisznek a vásári panoráma elé és megmutatják nekik kívülről. Aztán azt mondja nekik a tanító úr, hogy: na és most tessék hazamenni!...

A festő törte meg a csendet.

- Hol veszünk mi annyi pénzt, hogy eljussunk odáig?

- Hol? - kérdezte Mecsek. - Meg fogod festeni Putifárnét!

Egy hétig csak kenyeret ettek. Domokos minden alkalmi munkát elvállalt. Mecsek beállt ki-futónak egy fehérneműtisztítóhoz.

Kellett a pénz. Festék, ecset, vászon stb. Gyűjtötték az anyagot, a nagy kompozícióhoz. A festő nem csinált semmit. Ő odahaza várta az ihlettség pillanatát... Ilyenkor nem vehet durva munkát a kezébe. Az elgondolásnak zavartalanul kell kibontakozni...

Négyméteresre tervezték a képet. Mire elkészült, másfél méterre zsugorodott össze.

Nem kerestek többet.

Domokos nem is dolgozhatott. Modellt kellett állni, Józsefhez...

A kép elkészült.

Nem akarták sehol se kiállítani. Valami hibája volt.

Egy műkereskedő azt tanácsolta Pusztainak, hogy az egész Putifárnét kenje át bordóvörös drapériával, úgy, hogy csak a keze lássék. Putifárné a függöny mögött... Sokkal invenciósa és sok benne az újszerűség.

A képet átfestette.

Egy havi keserves lótas-futás után sikerült eladni. Egy lókereskedő vette meg, kétszáznegyven pengőért.

Öt nap múlva vonaton ültek, Trieszt felé.

Minden a mérnök tervei szerint történt. A pénzből alig maradt valami. Iratok, útleveél stb. Mire a vasúti jegyet is megváltották, a hivatalos «vízállás» negyven pengőt mutatott.

A doktor és a mérnök bele volt merülve a tervezgetésbe. A festőnek csak Nagykanizsánál jutott eszébe megkérdezni, hogy voltaképpen hova is utaznak?

Mecsek titokzatosan mosolygott.

- Még nem utazunk, fiam! Most még csak indulunk. Ez a legfontosabb, - az indulás. Majd Triesztből, - onnan már utazunk.

- Hová?

- Délnek, fiam! Mindig csak délnek. Le, a csizmasarokig! Onnan már csak egy ugrás Afrika.

- De onnan hogy jutunk át a tengeren? Pénz nélkül...

- Ezen ráérünk gondolkodni, ha ott leszünk!

Megérkeztek Triesztbe. Megállás nélkül mentek tovább. Mestre-ig még tudtak jegyet váltani. A maradék pénzért kaptak harminc lírát.

Bemehettek volna Velencébe, de Mecsek nem engedte.

- Csak semmi ellágyulás! A gondolák szentimentálissá teszik az embert! Nincs pihenés! Nem érdekel más, csak a végcél! Előre!

Kimentek az országútra és megindultak, gyalog Padua felé.

Mire Anconába értek, már heten voltak. Az országut porából lépten-nyomon kinőtt egy-egy furcsa alak, akit kergetett a vére idegen tájak felé. Egész nemzetközi társaság vetődött össze így együtt, akik, mint az országút lovagjai, leleményesnél-leleményesebb ötletekkel szereztek meg a mindennapi falatokat, amivel egymáson segítették a hosszú vándorlás alatt.

Volt köztük egy német kalapossegéd, aki Sziciliába igyekezett. Egy francia órás. Algirba akart eljutni. Egy belga szabólegény. Ennek Kongó volt minden álma.

A negyedikről nem lehetett megállapítani, hogy micsoda és hogy hova való. Minden nyelven beszélt. Viharvert arcán állandóan gúnyos mosoly játszadozott. Ő volt a legrongyosabb, de a legszemfülesebb is. Amikor hozzájuk csatlakozott, azt mondta, hogy Párisba igyekszik.

Mecsek elhülve nézett reá.

- Barátom, maga eltévesztette az utat. Hiszen mi éppen ellenkező irányba megyünk. Dél-olaszországnak!

A jövevény kicsinylőleg legyintett.

- Nem tesz semmit! Elkísérem magukat a Torontói öbölíig. Legalább addig se megyek egyedül! Onnan majd visszafordulok.

Domokos leült a csodálkozástól. Ki ez a kurtakabátos, aki csak úgy elsetál kétezer kilométert, hogy ne unatkozzék...

A festő is jól megnézte. Imponált neki ez az ember.

Később hálát adtak az Istennek, hogy közójük vetődött. Nélküle éhenhaltak volna az úton. Ha városba, vagy falvakba értek, különböző alkalmi munkákat hajszolt fel. Ha más nem jutott, a kalaposnak „spórhertet” kellett rendbehozni, az órás zongorát hangolt, a szabólegény pedig lószerszámot javított.

Vagy mindnyáján beálltak egy makarónigyárba dolgozni. Egy nap alatt megkerestek öt lírát és két kiló makarónit.

Igaz, hogy a rövidkabátos sosem dolgozott, Ő volt mindennek a közvetítője, az értelmi szerzője. Kivette mindenből a részét és mosolygott.

Volt egy jól bevált trükkje, amit nagyobb helyeken szívesen alkalmazott. Ha korgott a gyomra, a legforgalmasabb utak közepén lefeküdt a földre és várta, hogy megetessék...

Ha jóllakott, igazolta magát és ment tovább.

Négy hétig tartott, amíg levergődtek Brindisbe.

Az utolsó napok már nagyon nyomorúságosak voltak. A rendkívül szegény délvidéken heteken át csak éretlen gyümölcscsel táplálkoztak, ami az utat szegélyező kertekből került.

És most itt fekszenek mind, korgó gyomorral a kikötő kőköckáin, az éhségtől és fáradtságtól elnyűtt tagokkal, rongyosan, piszkosan és nagyon is alábbszállt reményekkel.

Domokos belefáradt a gondolkodásba. A hold éppen az arcába sütött. Megfordult, a kabát-szárnyát félig a fejére húzta és csakhamar elnyomta őt is az álom. Valaki meglökte a lábát. Fel se nézett, aludt tovább.

Egy kóbor kutya ment rajta keresztül.

*

A nap már magasan sütött, mikor a társaság felébredt.

Egy parti vízvezetéknel kimosták az álmot a szemükből és búcsúzni kezdtek egymástól. A három magyar itt marad, amíg sikerül hajóra jutniok, a többiek mennek tovább, Reggio Calabria felé.

A rövidkabátos egy kicsit meg volt hatva. Majdnem remegett a hangja, amikor megrázta a doktor kezét. Őrá még fontos szerep várt.

Lefeküdt feketézni...

*

A „Fortuna” elkészült a berakódással. A háromárbocos színültig meg volt rakva parketta deszkával. Már várta a kis gőzöst, amelyik kivontatja a nyílt tengerre, hogy szárnyat kapva, kedvező széllel elindulhasson Alexandria felé.

A kapitány a rövidkabátossal tárgyalt.

Domokosnak, Mecseknek és Pusztainak egyszerre kigyult az arcuk. A kapitány kezét fogott vele. Megvolt az alku. A kapitány elvette az okmányokat és a három magyar felkerült a hajóra. Kíséítő munkásnak és matróznak, a fedélzetre. Fizetést ugyan nem kapnak egy fillért se, de enni-, innivalójuk lesz és ha jól megy minden, három hét alatt Afrikában lesznek.

A hajó orrában kaptak helyet, a legénység közt.

Amikor Domokos meglátta a pokróccal leterített tiszta kis hajóágyat, úgy érezte, hogy minden fáradtság egyszerre kijön rajta. Meg kellett neki kapaszkodni, hogy végig ne essen a kínálkozó fekhelyen.

A festő is el volt ragadtatva.

- Barátom! - mondta Mecseknek, - ez még a pesti lakásunknál is különb, pedig az aztán igazán utolsó volt a világon!...

Ingujjra vetkőztek és felmentek a fedélzetre.

- Na, barátom! - fogadta őket a kapitány, - elhelyezkedtek?

- Igen, uram! - jelentette Mecsek, - készen állunk a munkára!

A kapitány műértő szemekkel nézte végig a három alakot. Aztán hivatalos hangon adta fel a kérdést.

- Melyik maguk közül az orvos?

Domokos előlépett.

A kapitány meglegedetten biccentett.

- Az indulásnál segíteni fog felhúzni a vitorlákat! Menet közben, délelőtt két órát raktárőrségen tartózkodik a hajófenéken s ha valami meglazul, azonnal megerősíti. Kötelet, láncot és feszítőrudat talál a helyszínén. Délután segít a hajóácsnak és vacsora után lejön a kabinomba, a barátaival! Bridgezni tud?

Domokos elszégyelte magát.

- Sajnos, halvány fogalmam sincs róla.

- Nem baj! - nevetett a kapitány, - majd inni fog addig! Tud inni?

Domokos elvörösödött.

- Sajnos, azt se tudok!

A kapitány felcsattant.

- Ezt nem értem! Se kártya, se bor! Hát akkor, hogy jutott maga idáig?

Majd Mecsekhez fordult:

- Maga, ugye a festő? Maga a legsoványabb!

- Nem! - mosolygott Mecsek, - én mérnök vagyok!

- Mérnök? Maga a mérnök? - csodálkozott a kapitány. - Hát jó! Maga reggel két órát a mérőzsínőrnál lesz. Utána felsúrolja a fedélzetet. Délután két óra árbócórség. Vacsora után jelentkezik nálam a többiekkel!

- Igenis, kapitány úr! - mosolygott Mecsek.

- Bridge?

- Kitűnően értem!

- Egy kis ital?
- Nem vetem meg, kapitány úr!
- No és maga? - fordult Pusztaihoz. - Michel Angelo?

Pusztai a fejét rázta.

- Rafael?
- Nem!
- Tintoretto?
- Nem!
- Hát mi?
- Csendélet, kapitány úr!

- Csendélet! - szólt csalódottan a tengerész. - Akkor lemegy a szakácshoz krumplit pucolni. Utána kitisztítja az olajlámpákat és holnaptól kezdve átfesti a kabinokat! Vacsora után maga is jelentkezni fog! Kibicel és töltögeti a poharakat!

Estefelé megjött a kis hajó. Kötélre kapta a nagy háromárbocost és lassan fordította el a parttól.

A három magyar ott állt a fedélzeten. A várost nézték. Az utolsó darabkát Európából.

A partról valaki nagyon integetett a sapkájával. A rövidkabátos volt.

A kedves csirkefogó tudta, hogy mikor indul utnak a hajó és most kijött búcsúzni a partra. Tölcsért csinált a két kezéből és úgy kiáltotta a távozó hajó után:

- Aztán, ne feledjék, urak!... Az életben a legfontosabb: Kellő pillanatban lefeküdni! A port pedig csak akkor rázzák le magukról, ha olyan magasan lesznek, hogy nem csiklandozza az orrukat!

*

Signor Riccini Remo, a hajó tulajdonosa és kapitánya nagyon összebarátkozott a három magyarral. Az intelligens hajós maga is tanult ember volt. A tengerészakadémiából előkelő óceánjárókra került és már legalább ötször körülhajózta a földet.

Ötven éves korára szerzett annyit, hogy megvásárolta a háromárbocos Fortunát és harmincnyolc főnyi legénységével most a maga kezére járta a tengert.

Különösen a doktorhoz vonzódott nagyon. A nagy darab ember tragédiája meghatotta a jószívű tengeri medvét és szerette volna az útját egyengetni.

Mecsek is csakhamar megnyerte a tetszését. A kártyában mindig veszett. Csak úgy «hozom-ra» játszottak ugyan, de az mindegy volt. Fődolog a tudás és az erkölcsi fölény! - szokta mondogatni a kapitány, amikor egy-egy elszámolás után letörölték a mérnök veszteségét.

A piktorral mar nem volt úgy kibékülve. A krumpliban mindig benne hagyta a golyvát, a lámpák sose ragyogtak úgy, mint azelőtt, poharazásnál pedig mindig mellé töltött.

Ezt nem tudta megbocsátani.

Mondta is neki egy este, amikor mérgesen vette ki kezéből az üveget:

- Barátom, maga nem fog megállni a maga talpán, ha leteszi a lábát a hajóról!

- Az a baj kapitány úr, hogy itt nem tudok megállni a talpamon! Amióta a szél belekapott a vitorlába, féloldalt dőlt a hajó. Alig tudok járni! Mindig lecsúszom! Hát még amikor hullámzik!...

- Ne beszéljen számárságokat, - intette le a kapitány. - Ha itt nem tud megállni, hát hogy akar megállni az életben? Vagy az talán nem hullámzik? Odahaza ismerős hullámokon járt, mégis lecsúszott! Mit fog majd csinálni idegenben, ha ilyen élhetetlen? Különben!... - tette hozzá megvetőleg - majd elmehet Szudánban a nyam-nyamok közé. Ott megteszik udvari festőnek. Festhet a törzsfőnök hátára csendéletet!...

De azért megvoltak barátságban.

Amikor a kabinokkal kész lett, akkor meg éppen megbocsátott neki. Nagyon szépen megcsinálta. Akármelyik mázoló meg lehetett volna vele elégedve.

Domokosnak is dolga akadt. Egy vasárnap délután két szicíliai matróz összeverekedett. Nem sajnálták egymástól a bicskát. Összesen tizenhét szúrt sebet kellett neki összevarrni.

Amikor készen volt vele, a kapitány maga elé állította a két kifoltozott embert. Műértő szemekkel vizsgálta végig az öltéseket; a lovagiasság szabályai szerint mindegyiknek adott két kiadós pofont, aztán megrázta a doktor kezét.

- Brávó, doktorkám! Ez gondos munka volt! Holnap kifoldozza a tartalékvitorlákat.

Mire Alexandriába értek, már nem is akarta őket leengedni a hajóról.

- Maradjanak itt, doktor, - mondta nekik. - A tenger nem csalja meg az embert! Megtáncoltat ugyan néha, de biztos kenyeret ad!

Domokos a fejét rázta.

- Nem lehet, kapitány úr! Ha már idáig eljutottunk, nem fordulhatunk vissza! Én nem ijedek meg a magam árnyékától.

A kapitány egy kicsit gondolkodott.

- Várjanak csak, barátaim! Valami eszembe jutott! Ne szálljanak itt partra. Ha kirakodtunk, van még egy utam innen Port-Saidba. Jó széllel egy-két nap alatt ott leszünk. Van nekem ott egy igen jó barátom. Valamikor hajóorvos volt az Imperiálon. Együtt szolgáltunk. Most országos egészségügyi főfelügyelő. Kairóban van ugyan a rezidenciája, de már hat hónapja Port-Saidban tartózkodik. Damniettében egy óriási megfigyelő állomást építenek. Tudja, olyan átmenet a kórház és a tébolyda közt. Azért csinálják ott, mert az közel van a Teh-el-Hasszáni homokszigetekhez. Ezelőtt oda deportálják a hasisörülteket. Rengeteg a beteg. A legtöbbje gyógyíthatatlan. Ott pusztultak el a magukásta sírjukban, rettenetes kínok között. Nem igen törődtek velük. De mert egyre szaporodott a számuk, az angol kormány nyomására, végre Egyiptom is elhatározta, hogy belenyúl ebbe a szörnyű problémába és feltartóztatja az egyre elharapódzó veszedelmet. Én elviszem magukat Port-Saidba. Aztán felkeressük az én dr. Vallenton barátomat. Ha nincs Port-Saidban, átszaladunk hozzá Damniettébe. Egész biztos vagyok benne, hogy az én ajánlásomra csinál magukból valamit!

Domokosnak felderült az arca.

Mecsek is örvendezve fogadta a hírt. Csak éppen Pusztai vágott savanyú arcot. Rezignáltan sóhajtott:

- Én persze nekiállhatok majd kimázolni a cellákat!...

*

Dr. Vallenton mosolyogva hallgatta végig Riccini kapitányt. Aztán a három jóbarátot nézte. Különösen Domokos tetszett neki nagyon. Fehér trópusi ruhájában olyan volt, mint egy díszbeöltözött atléta, aki most jött meg az oroszánvadászatról.

A derék kapitány kiöltöztette mind a hármat tisztességesen. Azt mondta, hogy olyan rongyosan nem állíthat be velük a főfelügyelőhöz; másodszor pedig megdolgoztak érte.

Vallenton Domokoshoz fordult:

- Kolléga úrnak természetesen megvan a diplomája?

Domokosnak a vér a fejébe szökött. Nem a kérdéstől. Hanem a megszólítástól.

Kolléga úr!... csengtek a fülébe a rég nem hallott szavak. Egy főorvos mondta neki. Egy országos egészségügyi főfelügyelő. Pesten ez már méltóságos. De lehet, hogy kegyelmes is...

Beleszédült. Alig tudta kibontani az összehajtott diplomát, hogy odanyujtsa.

A főfelügyelő figyelmesen nézte az okiratot. Aztán szomorúan csóválta a fejét.

- Hja, hja!... Ez a szerencsétlen háború!... Ez a rengeteg sebesült, akik itt estek el a békefronton!... És ezek a diplomák!... Csupa vérző seb. Panaszos jajkiáltás. A pecsét kétségbeesetten fityeg rajtuk. Ugy, ahogy megpecsételik az ember sorsát!... Tenger szorgalom, tudás, akarat... és az egész nem lehet felváltani egy falat kenyérré!...

- Na! - Majd csinálunk valamit! Beszél angolul, kolléga úr?

- Nagyon keveset főorvos úr! Éppen hogy semmit. Olaszul és franciául meglehetősen.

- Magánszorgalom? - kérdezte a főorvos meglepetten.

- Igen! - felelt Domokos és úgy érezte, hogy a torka kiszakad az izgalomtól.

- Elég! Egyelőre nagyon elég! - mosolygott Vallenton. - Idővel majd angolul is megtanul. Majd beosztom a lányom mellé asszisztensnek. Ő kitűnő angol és szereti az idegen nyelveket. Majd egymást fogják tanítani. Tudniillik Bethia is orvos. Kitűnő pszichiáter. A megfigyelőn egész osztályt vezet. Sokat fog tőle tanulni.

Mecsek önkéntelenül is elmosolyodott. Hirtelen elkapta a fejét. Nehogy a főorvos észrevegye. Nem akarta rontani Domokos esélyeit.

Az arab szolga frissítőket hozott be. Oranzsádot és viskit szódával. Domokos a narancslé után nyúlt. Egy hajtásra kiitta az egészet. Nagyon melege lett egyszerre. Bethia... csengett újra a fülében... - aztán szédelegni kezdett s mint a részeg, reszkető kézzel tette vissza a poharat, a tálca mellé.

A főorvos észrevette Domokos zavarát. A hajós mindent elmondott neki. Mosolyogva nézte a nagy szál gyereket, aki vörösrevált arccal süppedt bele a kényelmes karosszékekbe.

- És ön, mérnök úr? - fordult Mecsekhez.

- Szintén sebesült! - mosolygott Mecsek udvariasan. - Csak én egy kicsit már magasabbról estem le. A magam lábáról!

- Vállalkozó volt?

- Igen!

- Építkezés?

- Igen! A viszonyok annyira elkorhadtak, hogy nem bírták tartani az én pilléreimet se. Egyszerre omlottak össze. Engem is maga alá temettek. Mire kibujtam alóla, az emberek egy kiló cementet viseltek a szívük helyén. Nem volt elég könnyem, hogy felolvassam őket. Ki-

kerültem az utcára. De még az a vigasztalásom se volt meg, hogy onnan nézhettem volna azt a házat, amelyet építettem.

- És nem riad vissza a téglahordástól?

- Uram! Én egész télen havat lapátoltam!

Vallenton megütközve nézett a mérnökre.

- Na, nem szószerint értettem a téglahordást! Hanem az arab, egy kicsit lusta fajta. Gyakran jó példával kell neki előljárni.

- Ami pedig a hólapátolást illeti - tette hozzá mosolyogva, - a mi klímánk alatt, lesz idő, amikor visszasóhajtja!...

- Szeretem a meleget, főorvos úr! Nekem az élet annyi melegséggel adósom, hogy örülök, ha valamit bekaszírozhatok tőle!

- Rendben van! - bólintott a főorvos. - Az építkezéssel már nagyrészt kész vagyunk, de a hasszáni nagy pavillon tervei csak most készülnek. Holnap ön átnézi és megteszi a javaslatait!

Mecsek boldogan hajtotta meg magát.

Még csak Pusztai volt hátra.

- És ön, művész úr? - mosolygott Vallenton. - Önnél már nehezebben megy a dolog! Az építkezés igen egyszerű lesz. Freskókra nincs szükségünk. Hanem egy jó festő vagy jó rajzoló Egyiptomban is teret találhat. Természetesen előbb szükséges, hogy ismertté tegye a nevét. Ehhez idő kell és produkció. Hiába a művészet bajjal jár!... Én tehát azt ajánlom, hogy amíg idáig eljut, álljon maga is az épület állványára. Kívül-belül rengeteg munka vár önre. Az ecset akkor is ecset marad, ha közbe-közbe az ajtófélfát festi vászon helyett. Nem szégyen az, ha a kenyér mellé műtermet is tud szerezni az ember!

- Amint méltóztatik parancsolni! - hajolt meg a festő. Aztán egy nagyot nyelt és visszaült a helyére.

- Igaz!... A jövedelmeiket ma még nem tudom pontosan megállapítani, de addig is kiutalok részükre fejenként ötven fontot. Szerezzenek be rajta mindent, amire jelenleg szükségük van. Holnap délután hat órakor pedig várom az urakat. Este utazunk Damniettébe!

Amikor kiszédelegtek az ajtón, Pusztai tért legelőször magához. Gúnyosan mormogta maga elé:

- No, ugye mondtam, hogy én fogom a cellákat mázolni!...

*

Egész nap bevásároltak. A kapitány kalauzolta őket. Ő alkudott az arab kereskedőkkel. Ő már ismerte a dörgést. Órákig alkudozott egy-egy csekélységen, amíg lesírta az árát a negyedére. Szobát nem vett ki nekik, mert az éjszakát még a hajón tölthetik. A Fortuna csak holnap délután indul vissza.

Vacsorázni is a hajóra mentek.

Vacsora után a kapitány levette a falról kis buldog revolverét. A zsebébe tette, aztán titokzatos mosollyal hunyorgatott Domokos felé:

- Na, doktor úr! Most megnézzük, ahol a hasis terem!

Előbb a nagykorzóra mentek ki. Az óriási kristálypalota előtt hullámozott a nép. Az öt világ-rész embertípusainak minden árnyalata képviselve volt a nagy, tarka sokadalomban. Festői látvány volt, amint a sok színes viselet összekeveredve a fehér és kaki formaruhákkal, bábeli nyelvezavarral nyüzsgött, a ragyogóan kivilágított tengerparton.

Domokos borzasztó zavarban volt. Lépten-nyomon megfordultak utána. Különösen a nők. Az arab feredzse mögül épp olyan tüzes pillantások érték, mint az elegáns angol fátyolok alól...

Meg kell hagyni, hogy jól festett a hófehér ruhában.

Szegény Domokos nem győzte a fejét kapkodni.

Pusztai is mosolygott. Félig már meg volt békülve a sorsával. Domokos elé állt és úgy ugratta.

- Gyere már ide mellém! Menjünk együtt! Hátha nekem is jut valami a bámulatból!

Domokos nem hallotta. Ebben a pillanatban egész másfelé járt az esze. Egyszer csak minden átmenet nélkül hangosan elkacagta magát.

Olyan hangosan és olyan jóízűen nevetett, hogy az emberek megálltak körülötte.

- Boldog vagy, Domi? Boldog vagy? - ugratta a festő.

- Nem az - mosolygott zavartan a doktor, - de az jutott eszembe, hogy mi lenne, ha én most itt lefeküdnék...

*

Az arab negyedben jártak.

A sötét kis sikátorok mélyén, színes lámpákkal kirakott mulatók ablakai kacsintgattak az arra vetődött idegenre.

A kapitány nem sokat keresgélt köztük. Egyenesen a legutolsó felé tartott, amelynek az ablakából a legnagyobb világosság szűrődött ki a hepe-hupás keskeny utcára.

Benyitottak.

Olyan caffè-chantan-féle arab lebuj volt az, amelyben egy kis idegtépő zene mellé került egy pár nemzetközi táncprodukció is, kizárólag olyan nők részéről, akiken már a legfigyelme-sebben szemlélő sem tudott felfedezni mást, mint a szétroncsolt nőiesség halálba vesző szomorú árnyékát.

A helyiségben meglehetősen sokan voltak. Arabok, négerek, fehérek, kínaiak, hajóstisztek, matrózok.

Az asztalokon a különböző színű ginek és pálinkák méregerős keverékei állottak.

A közönség nem zajongott.

Az ilyen helyeken rendszerint előforduló veszekedésnek, lármának nyoma se volt.

Mindenki csendesen szürcsölgette italát és merengő szemekkel bámult a keshedt kis pódium-ra, amelyen a fáradt, elnyűtt testek erőlködve próbálták magukat ritmikus mozgásba szorítani.

Közvetlen az emelvény mellett foglaltak helyet.

A kapitány rendelt valamit.

A kopott aranysujtásos arab khavasz a kapitány füléhez hajolt és titokzatos vigyorgással súgott neki valamit.

A kapitány a fejét rázta.

- Nem! Nem! Ott még nem tartunk! Hozd csak tisztán!

- Mit akart ez a bizalmatlanképű csokoládé-ember? - kérdezte Mecsek a kapitánytól.

- Egy parányi kis hasist akart a ginünkbe belekeverni.

Domokos felelni akart valamit, de hirtelen elakadt a szava. A zene valami furcsa melódiába kezdett bele. A csörgő dobok ritmikusan verték hozzá a taktust. A kétágú kabír, akárcsak a régi kecskepásztorok bőrdudái, sikoltozva cifrázott egy talpalávalót, ami nagyon is hasonlított a magyar csárdás ütemeihez.

Mecsek is felfigyelt. Sőt Pusztai is kíváncsian fordította arra a fejét.

A pódiumra kívánszorgott egy hófehérre meszelt arcú nőszemély és roggyant térdekkel állt meg a társaság előtt. Derekán piros bársonypruszlik rongyosodott, a rövid, gyűrött szoknya pedig magyar nemzetiszínű szalaggal volt beszegve.

Domokosnak még a lélegzete is elállt. Tágranyílt szemekkel bámulta a hazai színeket, aztán maga se tudta hogyan, de egyszerre csak elordította magát.

- Elég!... Takarodjon innen!... Ne piszkolja be legszentebb emlékeinket!... Hallotta?! Vesse le azt a ruhát és takarodjon innen!...

A zene hirtelen elhallgatott. A közönség felugrált. Riccini is felugrott. Azt hitte, hogy a doktor megőrült.

A táncosnő dermedten állt a helyén. Aztán egész testében remegve, egy lépést tett Domokos felé.

- Maga magyar? - suttogta akadozva. - Mentsen meg! Az Istenre kérem, mentsen meg, amíg nem késő!..

A térdei összecuklottak és mielőtt még segíthettek volna rajta, odazuhan a doktor asztala elé.

- Orvost! Orvost! - kiabálták össze-vissza.

A kapitány Domokosra mutatott.

- Ez orvos! Majd mindjárt segítünk rajta! - Ezzel már ugrott is az emelvényre, ölbekapta az ájult nőt és vitte egy kis mellékhelyiség felé, amit a khavasz kinyitott előttük.

Domokos végigsimította a homlokát. Maga se tudta hirtelen, hogy mit csinált. És hogy miért? Arról meg éppen nem tudott volna számot adni.

Mecsek rázta fel.

- Na, most már gyere! Ha agyonijesztetted, hát önts bele életet. A prakszisd megkezdődött! Gyerünk, doktor úr! Gyerünk! Rendelés!...

Domokos azt se tudta, hogy került be a kis szobába.

A teremben pedig mintha misem történt volna, a csörgők újra lármázni kezdtek, a kabír újra sivalkodva csapott bele egy arab melódiába, a pódiumon pedig egy sötétszemű georgiai táncosnő, vonagló testtel járta a kigyótáncot.

Domokos a lány elé térdelt, aki eszméletlenül feküdt egy gyékényszőnyeggel letakart kereveten. Elvágta a pruszlik zsinórjait és megmosta az arcát ecetes vízzel, amit a kapitány kerített elő a mulató konyhájából.

A nő lassan magához tért. Tétován járatta körül a tekintetét. Egyik férfiről, a másikra. Domokoson megakadt a szeme. Nyögve tápázkodott fel és magyarul szólította meg a hatalmas férfit, aki szeretett volna elsüllyedni szégyenletében.

- Maga tört össze? - nyöszörgött kínosan. - Hát mért nem ölt meg? Jobb lett volna!... Most kidobnak, vagy elvitetnek Hasszánba!

Domokos nem felelt. Elfordította a tekintetét.

Mecsek lépett a nőhöz. Vigasztalni kezdte:

- Ne haragudjon, kisasszony! A barátom nem akart rosszat! Egy kicsit elvesztette a fejét... Majd jóvá teszi.

- Maga is magyar? Mindnyájan magyarok? És én ebben a pizsokban, ebben a fürtelemben... a hasistól bódult fejjel, megkótyagosodva szégyenkezem az egész világ söpredéke előtt, akik idejárnak bámulni a kínjaimat, amikor ezek a gyilkosok mákonyt kevernek az italomba, hogy gyönyörködjenek, amíg én a halállal birkózom!... Úristen!... Mit gondolnak maguk rólam?

- Azt kisasszony, hogy maga szerencsétlen! - vigasztalta Mecsek.

- Az vagyok! - kapott bele a nő ebbe a szóba. - Nem vagyok rossz! Esküszöm, hogy nem vagyok rossz! Azért akarnak megölni! Kivégezni! Lassan! És én már nem tudok menekülni. Nincs hozzá erőm. A hasis ide köt. Nem ereszt... Csak akkor, ha már visznek Hasszán felé...

A nő hirtelen felugrott. Domokoshoz rohant. Belekapaszkodott a karjába és úgy sikoltozta:

- De én nem akarok Hasszánba menni! Én nem akarok a homokban elpusztulni!... Én nem akarom letépni magamról a húst az utolsó extázis gyönyöreiben... Én élni akarok!... És hazamenni!... Hazamenni az anyámhoz! A kis húgomhoz! És újra olyan tiszta akarok lenni, mint akkor voltam, amikor köztük éltem!

Átkarolta a doktor térdeit és jajongva csókolta a lábait:

- Ments meg! Vigyél haza! A szolgálód leszek! A kutyád leszek! Csak vigyél innen messze, nagyon messze, hová nem ér el a hasis-mámor karja, ahol újra szabad lehetek!...

Domokos megrendülve emelte fel a zokogó nőt a földről.

- Kisasszony! - dadogta. - Én mindent megteszek, amit tudok. Csak nyugodjon meg. Én most készülök oda, orvosnak. Az új megfigyelőbe, Damniettébe. Csak még egy-két napot várjon. Mindent megteszek, hogy megmenthessük, csak azt ígérje meg, hogy addig tartózkodik a hasistól. Megigéri?

- Megigérem, doktor úr - zokogta a leány, - de nem tudom megtartani!...

Domokos a kapitányhoz fordult. Olaszul beszélt vele, hogy a nő ne érthesse. Sokáig tanácskoztak. Riccini csak a vállait vonogatta. Nőügyekben már nem volt olyan lágyszívű. Szomorú tapasztalatai voltak az öregnek... Bosszúsan dörögött:

- Hasis! Hasis! Veszett dolog! Kérdezze csak meg tőle, hogy mióta él vele?

Domokos megkérdezte.

Egy hónap óta volt még csak a mulatóban. Athénból hozták. Egy pireusi impresszárió csalta ide. Az első hasist két héttel ezelőtt kóstitolta. Italban kapta. Azóta már vizespipából is szívta. Nem sokat. Még talán nem késő.

A kapitány ismét csak a vállát vonogatta.

- Meg lehet próbálni! Én nem ismerem a gyógymódját. Ha eddig birta, két-három napig még itt lehet hagyni. Aztán vigyék a kórházba és próbálják meg. Beszéljen Vallentonnal vagy a lányával. Okvetlen el fogja vitetni! Most pedig gyerünk! Csak ezt akartam magának megmutatni, hogy ne érkezzen készületlenül az új környezetbe.

Domokos a lányhoz lépett.

- Kisasszony! Ön három nap múlva megszabadul innen, csak arra kérem, addig is vegye le a szalagot a ruhájáról!...

Pusztai az egész idő alatt nem szólt egy szót sem. Az egyik sarokban ült és az új vázlatkönyvébe rajzolgatott.

Skicceket csinált a szerencsétlen táncosnőről.

*

Bethia körülvezette új asszisztensét a hatalmas épületben. A megfigyelő homlokzata a Nilusra nézett, hátsó szárnyairól pedig el lehetett látni a tengerre, messze, egész a hasszáni homokzátonyokig.

A főorvos leánya már közel volt a harminchoz, de életvidám arcával, kisportolt, ruganyos természetével, alig látszott többnek huszonkettőnél.

Nem volt szép nő. De volt valami a mosolyában, mélytüzű, éjfekete szemeiben, különösen pedig a hangjában, ami megreszkettette a férfiszívet és megfogta az embert.

Amíg a nagy figyelő elkészült, az új betegek egy régi pavillonban voltak elhelyezve, négy orvossal és tizenkét ápolóval.

Hivatalosan Vallenton doktor volt mindennek a feje, de az orvosok és az egész személyzet szívesen hajtott fejet, az osztályvezetőnek titulált doktornő előtt.

Domokos Bethia osztályára került. Bethia meg volt elégedve apja választásával. Az új asszisztens már az első napokban fáradhatatlan munkatársnak bizonyult.

Mire a hatalmas új épületet átadták rendeltetésének, önálló kísérletei is voltak, még pedig meglepő sikerrel.

Eleinte tartózkodó volt Bethiával szemben, amin a lány a legjobban mulatott.

Mecseket hetekig nem látták. Kint dolgozott a hasszáni pavillonon, ahova az utolsó stádiumban vergődő betegek kerültek.

Pusztai állandóan kóborolt. Port-Said-től Suezig ismerte már mindenki a bolondos festőt, aki mindent csinált, csak képet nem akart festeni. Azt mondta, hogy vár még egy félévig, amíg a mázolást elfelejti.

- Nem tehetek róla! - mondogatta. - Állandóan rájár a kezem!...

A főépület elkészült.

Bethia a laboratóriumba vezette asszisztensét.

- Hát, hogy is állunk most a létszámunkkal, kolléga úr? - kérdezte tőle.

Domokos egy hatalmas könyvet vett elő.

- Van kérem, tizennyolc kezdő stádiumosunk, huszonhét kísérleti, hatvanöt reménytelen és egy kétséges betegünk!

Bethia elmosolyodott.

- Rendben van! Ez ugyan az ön egyéni meghatározása, de az első hónapban ez is eredmény. Lassan bele fog jönni a praxisba és akkor ezek a rubrikák megváltoznak.

- Esetenként és külön-külön kell analizálni minden kórtünetet, mert a hasis nem ismer szokványokat és mindig újabb és újabb problémák elé állítja az embert.

- Azért ne is használja ezt a „kétséges” meghatározást. Törölje ezt a nyilvántartóból.

- Az nem kétséges, hogy a beteg állapota „kétséges”, de nekünk nem szabad ilyen megállapításokat tennünk. A hasisbeteg vagy gyógyítható, vagy menthetetlen. Más diagnózis nincs! Ami a kettőt elválasztja, az a halál mesgyéje. A mi feladatunk, hogy visszarángassuk azokat, akik odatévedtek.

- Apropos! Az egyetlen „kétséges”, ugy-e, nem más, mint a maga pártfogoltja? Mutassa csak a nacionálóját!

Domokos elvörösödött. Tudta, hogy Bethia mire kíváncsi. Egy kicsit reszketett a keze, amikor átnyújtotta a nagy könyvet.

Bethia lapozgatott benne, majd az utolsó oldalon megállt.

- Mária Gerlei - olvasta hangosan. - Villani. Hongrie. Huszonkét éves.

- Óh! - kiáltott fel egyszerre. - Hiszen ez roppant érdekes! Tudtommal maga is magyar?

- Igen! - felelte Domokos és egy kicsit remegett a hangja. - Földiek vagyunk!

- Egy országból, nemde?

- Nemcsak egy országból!... Egy megyéből. Egy járásból...

Az utóbbit Bethia nem értette. Csak sejtette, hogy közel lehetnek egymáshoz.

- És ezt Mária tudja? - kérdezte kíváncsian.

- Ilyesmiről én nem beszélek vele! - szólt zavartan Domokos és eltette a könyvet.

Bethia egy kicsit elgondolkodott. Fürkészve vizsgálta asszisztense arcát. Ajka körül alig észrevehető mosoly játszadozott. De aztán elkomolyodott.

- Tudja-e, doktor, hogy ez a kórház nagyon érdekes helyen épült? Ez magát is érdekelni fogja!

- Milyen vonatkozásban? - kérdezte Domokos gyanakodva, aki nem tudta, hogy Bethia hova akar kilyukadni.

- Magyar vonatkozásban! Szent László király uralkodása alatt itt verték tönkre a keresztes hadakat, mikor is a kereszt felszabadítására a szentföldre igyekeztek.

Domokos elcsodálkozott.

- Ön ilyen jól ismeri a történelmet?

- No, nem az egészet, de ami vonatkozásban van a hasissal, azt kimerítően ismerem!

- A hasis a kereszteshadjárattal?

- Igen! Nem árt magának sem, ha megtud róla egyet-mást! A hasis gyökerei ide nyulnak vissza.

- Egyiptom őslakói, a koptok, leginkább a hadjárat idejében tértek a keresztény hitre. Hajdan is békeszerető, szelídlelkű, szorgalmas nép volt, de a beözönlő kultúra erőszakos hódító eszközei, különösen pedig az olasz és a görög gyarmatosok kegyetlen barbárságai, lassan-lassan kiszorították őket a Szaharába, hol csavargó beduin törzsekkel egyesülve, felvették ennek az erkölcsökben igen szegény népnek minden véres hajlamát, szokásait és bűneit.

- Később, különösen az angol fennhatóság első éveiben ismét visszazárlingóztak elhagyott tűzhelyük közelébe és faji kiválóságait elvesztve, magukkal hozták a puszták vad fiainak legrettenetesebb élvezeti cikkét - a hasist.

- Ezzel aztán új fejezet nyílt meg a kultúremler életében is.

- Gyötrő, lázas, emésztő, kóros szenvedély, amely mentől jobban terjedt, annál nagyobb arányokban szedte áldozatait.

- És a bosszúért égő koptok terjesztették is szívvel-lélekkel, különösen a bevándorolt európaiak között és közben észre se vették, hogy saját maguknak is ássák a másnak szánt jeltelen sírokat.

- Aztán jöttek a rendszabályok. A különböző büntető szankciók. Mindhiába. A hasisélvező nem törődött a földi igazságszolgáltatással. Hiszen mindegyikre várt már a kéjes, rémes, gyönyörkínos halál...

Domokos felsőhajtott:

- Hasis!...Tényleg, még a neve is kábító!... De honnan került ez a Szaharába?

Bethia vállat vont.

- Hogy honnan hozták be Afrika homoksivatagaiba ezt az indiai kenderből készült veszedelmes mérget, főleg arab kézen keresztül, örök titok marad. Itt van és nem lehet kipusztítani!

Domokos elgondolkozott.

- Van ebben a hasisban valami, ami nagyon hasonlít az ópium hatásaihoz!

- Semmi - rázta fejét Bethia. - Mint ahogy a szerelemben nincs hasonlatosság, bár az is minden esetben egyforma vágányokon indul, úgy ezek az érzések is messze esnek egymástól.

- Az ópium inkább a lelki életet szolgálja. A szervezet megkívánja a fokozott mennyiséget, hogy az illúziók kielégíthetők legyenek és a fantáziát felvigyék a lelkigyönyörúségek éter-tengerébe. Pár hónapos használat után ez a szomorú experimentum egy utolsó kábító álommal végződik, amelyből nincs többé felébredés.

- Az így beállott halál csendesen, símán megy végbe. A testen nyoma sincsen erőszakos külső elváltozásoknak. S ha idejében, fokozatosan elvonják az élvezőtől, a beteges elfajulás minden esetben gyógyítható. De a hasis, - az már egészen más!

- Csak egyszer kell megkóstolni, hogy rabja legyen az ember, az utolsó órájáig. Az ereje tízszeres, a hatása pedig kiszámíthatatlan.

- Különösen nálunk, az arab módszer szerint. Földbe ásott vizes pipából, nyolc, tíz szívás után az áldozat esetleg már menthetetlen. Én már sokat kísérleteztem a méreg elvonásával. Sok célt nem érünk el vele, mert felszívódik az agyba és hatása roncsoló.

- Hetek, sőt nagyon erős szervezetnél hónapok után is vissza-visszatér az önkívületi extázis; folyton erősebb mértékben és ebben az időben a felbomlott agyú ember gondolatvilága már csak a legképtelenebb vágyak körül csapong, s ez az állapot teljes örületben, öncsonkítással megelőzött öngyilkossággal végződik.

Domokos mozdulatlanul ült helyén. Le nem vette szemét Bethiáról. Imponált neki ez a nő, aki az orvos objektív szárazságával beszélt. Hirtelen Mária jutott az eszébe. Nem volt tisztában valamivel. Meg is kérdezte Bethiát:

- Mi a véleménye doktornő az olyan esetekről, amikor a méreg a gyomron keresztül jut a szervezetbe? Ételen vagy italban?

Bethia elmosolyodott. Tudta, hogy Domokos kire céloz.

- Óh, ez sokkal könnyebb eset! A gyomor ugyan közelebb van a szívhez, de távolabb van az agyhoz. A felszívódást a szívnél kell megállítani.

- Ezt nem értem! - dadogta Domokos.

Bethia elnevette magát. Egy kicsit ugratni akarta ezt a nagy darab embert. Közelebb húzta hozzá a széket és a vállára tette a kezét, aztán egy kicsit pajkosabbra fogott hangon magyarázott neki.

- Nézze, doktor! Ha ilyen esetben egy férfiorvos női beteggel áll szemközt, úgy sokkal könnyebb a dolga. Könnyebb és érdekesebb is. Akár gyakorlati, akár csak kísérleti szempontból is. Főleg, ha az orvos jó svádájú férfi, mint például - maga. Egy-kettőre fel tudja ébreszteni a betegben az érdeklődést, a földi dolgok iránt. A szerelembe vetett hit, a boldogságba ágyazott remény szerintem erősebb a használ is. Ez a két flúdió még a mérget is felbontja, amit aztán a gyomorból nagyon könnyű kivezetni. A szív, meg majd elvégzi a maga dolgát, hogy az agyba egész más gondolatok kerüljenek.

Domokos felugrott. Sápadtan nézett Bethiára.

- Hogy én? - dadogta. - Hogy én ilyen játékot űzzek vele?... Valakivel... Soha, doktornő! Soha!...

Bethia megszánta vergődő asszisztensét. Komolyra fordította hát a dolgot.

- Ezt, barátom, sose mondja ki, hogy „soha”. Ez még a „kétséges”-nél is rosszabb kifejezés. Egy orvos ezt sohasem mondhatja!

- Itt van a vérátömlesztés! Nem találkozott még vele? Mit csinálna olyan esetben, ha senkise akadna, aki odaadja a vért, hogy megmentse a betegét?

- Odanyújtánám a karomat! - szólt csendesen Domokos.

- No, látja! - kelt fel Bethia a helyéről. - Nyujtsa oda a karját ebben az esetben is! Csak a karját! A szívét nem muszáj belevinni a műtétbe!... Ha a kísérlet sikerült, új utakat mutat az orvosi tudománynak, amellet, hogy nyugodt lelkiismerettel mondhatja el saját maga vigasztalására, hogy - a cél szentesíti az eszközöket!

Domokos úgy állt a helyén, mint a szélütött. Égő arccal nézett a lány után, aki lassú léptekkel ment ki a szobából.

*

A hét végén Mecsek jött meg Hasszánból. Domokos alig ismert rá. Egész megöregedett.

- Mi van veled? - kérdezte rémülten. - Hiszen te egész megváltoztál!

Mecsek fáradtan dobta magát egy fonott székbe.

- Pajtás! - sóhajtott - ez borzasztó! Én nem bírom tovább!...

- Mit nem bírsz? Sokat dolgozol?

A mérnök legyintett.

- Áh! Nem a munka! Az semmi! Hanem valami szörnyű, nyomasztó érzés, azóta...

Itt elhallgatott. Az arca kínosan vonaglott. Kiült rá a visszaemlékezés.

Domokos megragadta a karját. Ijedten rázta meg Mecseket.

- Ember! Csak nem a hasis? Te is?

Mecsek felnézett. Végtelen szomorúság volt a hangjában.

- Dehogy! Nem én!

Megfogta Domokos kezét. Aztán mélyen a szemébe nézve kérdezte.

- Domi! Voltál te már a homokszigeten?

- Nem, fiam! Idáig még csak itt volt dolgom. Bethia különben is azt mondta, hogy ha elkészül a hasszáni pavillon, oda is csak egyszer megyünk ki, mielőtt az utolsó stádiumosokat beköltöztetik a homokszigetről. Nekünk ott már nem akad dolgunk. Aki oda került, az úgy van elkönnyelve, mint aki befeküdt a családi kriptába.

- Hát ne is menj ki, pajtás! - mondta csendesen Mecsek. - Én ott voltam és azóta nem találom a helyemet!...

Domokos elcsodálkozott.

- Hogy kerültél te a homokszigetre?

Mecsek vállat vont.

- Magam se tudom. Talán a kíváncsiság. Ott van közel Hasszánhoz. Úgy is hívják, - Teh-el-Hasszánnak. A multkor, estefelé elmentem egy kicsit vitorlázni. Tudod, olyan laposfenekű kis bárkán, amin a vizet szokták hordani Hasszánba. A leszálló napot néztem, amint vérvörös korongjával belemerül a végnélküli víztükörbe.

- A szél elhajtott a homoksziget felé, ahol a repülőhalak százai cikáznak a víz fölött, hogy kiszáradt szárnyaikkal alábukjanak ismét.

- Annyira bele voltam merülve a játékukba, hogy észre se vettem, mikor a bárkám a homoki sziget zátonyán megfeneklett.

Kiléptem a bokáig érő vízbe és kitöltam a bárkát a homokra. Már egész beesteledett. Őszintén szólva, egy kicsit furcsán éreztem magamat. Egyedül, a hasis-örültek között... De tudtam, hogy nincs mitől félnem, sétálva mentem hát befelé, a bársonyos homokszigeten.

- Egyszerre csak hangokat hallok.

- Figyelek, figyelek, de nem látok senkit. A hangok egyre közelednek. Már tisztán ki lehetett venni, hogy mi az. Valaki énekelt. Egyikét azoknak az édes-bús arab melódiáknak, amiknek hallatára akaratlanul is könny szökik az ember szemébe.

- Mozdulni akarok, de nem tudok. A misztikus ismeretlenség közelsége, a láthatatlanságba burkolózva, valósággal leszögez.

- Egyszerre a világos holdfényben felbukkan előttem egy karcsú nőalak.

- Az első hasis-örült...

- A milói Vénusz bronzba öntött teste, életrekelve a maga mithológiai leplezetlenségében...

- Rongyos burnuszát úgy húzta maga után a földön.

- Az arcát nem láttam. Az ég felé fordította és úgy énekelt.

- A panaszos sirám epedő bűgásba megy át, majd egy kétségbeesett, jajongó sikoltásban végződik, amelyből zokogva csap ki egy rettenetesen vágyódó sóhajtás: - Allah!... sáráf ben gidzsa el máhr! Allah!... Vigy vissza a paradicsomba!... Karjait kitárja és megáll előttem. Talán nem látott még meg. Vagy talán nem is tud észrevenni...

- Megszólítottam. Meg se mozdult. Megérintettem a vállát... Rám se hederített... hanem elkezdett kacagni... édesen... mint akit csiklandoznak...

- Ebben a pillanatban felém fordította az arcát.

- Hideg borzongás rázta meg minden tagomat és karjaim az iszonyattól ernyedten hulltak alá.

- Megláttam az arcát...

- Egy arc, egy rettenetesen eltorzult, vonagló arc, rárajzolva a bódulat végtelenségig túlhajtott gyönyörének minden visszamaradt kínja, egy megkövesedett pokoli vigyorgás... és egy megüvegesedett, semmitmondó, merev szempár...

- Valami úgy feljajdult bennem... Nem éreztem mást, mint végtelen szánalmat; nem éreztem mást, mint szégyent és megalázást önmagam előtt. Leborultam a porba, a mozdulatlan kísértet elé... és megsirattam... Keservesen megsirattam...

- Sírt bennem az ember...

- És az az asszonyállat lerogyott mellém a földre. Forró karjaival átölelte nyakam és úgy sírta, zokogta fülembé, szívet tépő jajongással: Allah!... sáráf ben gidzsa el máhr!... vigy vissza a paradicsomba!...

Domokos minden tagjában reszketett. Azt a másikat látta ott a porban vonaglani és ő ott állt előtte, kérlelhetetlenül, hideg orvosi nyugalommal és nem nyujtotta felé a karját...

Rekedten szólt rá Mecsekre, aki lehajtott fejjel hallgatott.

- És aztán visszajöttél?

A mérnök a fejét rázta.

- Nem! Szédült aggyal mentem befelé, a szigetbe.

- S ott? - nyögte Domokos.

- Oda már Pusztai kellett volna, az ecsetjével, ha ugyan van emberi erő megrögzíteni Dante vízióit, amik ott vergődnek a maguk életre kelt szörnyűségeikben.

- Beszélj! Beszélj! - sürgette Domokos.

- Sűrű füstoszlopot láttam. Majd zürzavaros láрма ütötte meg a fülemet. Meggyorsítom a lépteimet és csakhamar ott vagyok a közelében. Hatalmas, égő farakás körül hevert a hasis-örültek üvöltő csoportja. Egy negyven-ötven főből álló rettenetes embergomolyag. Egy szörnyű sebekkel borított fúria sikoltozva rohan a tűz körül. Kezében izzó parázssal megáll egy-egy csendesebb beteg előtt s mert az nem vesz tudomást róla, kacagva nyomja saját kebléhez a lángoló zsarátnokot és kínjában vérfagyasztó ordítással rohan tovább, a tűz körül. Egy óriás termetű arab, letépve magáról az utolsó rongyot is, habzó ajakkal, hörögve túrja maga alatt a földet.

- Elég! - szólt izgatottan Domokos és a mérnökre nézett. A szemében egy pillanatra sötét tüzek lobogtak, aztán alig hallható hangon mondta a barátjának:

- Kérlek, bocsáss meg, de nekem most inspekcióm van. Majd este találkozunk.

Kezet nyujtott Mecseknek, aztán lehajtott fejjel sietett Mária szobája felé.

*

Az ápolónő egy pohár tejet hozott. Letette az asztalra és kiment a betegszobából.

Domokos felvette a poharat. Megszagolta, egy kortyot ivott belőle, aztán Máriának nyujtotta.

Mária szomorú mosollyal nézett a doktorra.

- Ellenőriz? - kérdezte csendesen.

- Igen! - felelt Domokos szárazan.

- Nem bízik bennem?

- Senkiben! Magában különösen nem! A multkor bevallotta, hogy nem tud ellentállni.

Mária a doktorra nézett. Hosszan, melegen figyelte Domokos arcát, mintha csak ő lenne az orvos és a férfi a beteg. Aztán kiitta a tejet és a poharat visszaadta.

- Csak nem gondolja, hogy összejátszom az ápolónővel?

- Domokos felhúzta a vállát.

- Az is nő! Még hozzá arab! Ezeknél minden lehetséges...

Mária egy kicsit hallgatott. A kezeit nézte. Lesoványodott, csontos kezeit, amelyek remegtek a gyengeségtől. Lassan nyult a doktor keze után. Megfogta a nagy, erős férfi kezét, egy kicsit maga felé húzta, aztán ráhajolt és megcsókolta.

Domokos gyengéden húzta el a kezét.

- Ne haragudjon! - kérlelte a lány. - Ezzel tartozom magának!...

- Miért? - kérdezte Domokos egy kissé melegebben.

- Az életemért! - Ami már nem is volt az enyém...

Domokos el akarta oszlatni a lány szomorúságát. Mosolyogva mondta neki:

- Látom én még magát csárdást táncolni!...

Mária elpirult. Hófehér halántékán halvány rózsák jelentkeztek. Szinte érdes volt a hangja:

- Engem? Soha! Inkább a halált!...

Ismét hallgattak.

Domokos a láztáblát nézte.

- Ez már igen! Ezt szeretem! Ma semmi! Tegnap semmi! Tegnapelőtt? Ezt már nem szeretem!

Mária lesütötte a szemét.

- Nem birtam uralkodni rajta. Pedig le akartam győzni. Összeszorított fogakkal védekeztem ellene. Elfogott. De már nem úgy, mint a multkor. De azért nagyon kimerített.

- Nem szabad engedni, Mária! El kell hessegetni a gondolatokat! Ha érzi, hogy jön, gondoljon az édesanyjára. A kis húgára. Gondoljon egy virágos kis kertre, ahol egy fehérhajú asszonynak az ölébe hajthatja a fejét. Előbb a lelkét kell megerősítenie. A test szépen utána fejlődik.

Mária a láztáblára mutatott.

- Tegnapelőtt azokra gondoltam. És mégis... Ugy látszik, erősebben kellett volna rájuk gondolni...

- És tegnap? És ma?

Mária letette a láztáblát. Nem felelt.

Domokos megsimogatta a lány homlokát.

- Nos? Tegnap mire gondolt?

- Valakire, aki elérhetetlen távolságban van tőlem. Olyan messze, hogy odáig már a gondolataimmal se tudom követni. Néha-néha felbukkan előttem az arca. A testét nem is látom olyankor... Azt köd takarja. Csak az arcát látom. Egy-egy pillanatra. Aztán eltűnik. És én rohanok utána. Bujkállok utána a ködben. Néha elfogom. Magam felé fordítom az arcát. Rám mosolyog, aztán ismét csak eltűnik. Mire újra megtalálom, már elmúlt a roham... Alig érzek belőle valamit...

- És ma? Ma se volt láza!

- Ma is az! Mindig az! Szüntelen csak az! És én menekülök hozzá. Az ölébe hajtom a fejemet és ő megsímogatja a homlokomat... Mint maga tette az előbb... És én akkor nem tudok az anyámra gondolni... Csak azt érzem, hogy élek és a könnyeim boldogan csorognak a szívemre...

Domokos megigazította a leány párnáját.

- Jól van, Mária! - mondta mosolyogva. - Hát csak gondoljon rá szüntelen. Egyszer majd eljön és megfogja a kezét. Aztán kivezeti innen, messze, - a virágos kert felé.

Az ajtóból visszafordult. Nevetve szólt oda a lánynak:

- Az ám!... De, hogy megy majd el innen? A port-saidi görög nem adta ki a ruháit. Ott fogta adósságban. Most nincs semmije, csak az intézeti köpönyege. Így aztán itt kell majd a lovagnak is maradnia.

Mária boldogan mosolygott.

- És ha így nem tetszem neki?

- Akkor visszakergetjük az álomlovagot a ködbe! - nevetett a doktor. - Aztán keresünk egy hozzá hasonlót, aki ide lent járkal a földön!

*

Dr. Vallenton átvizsgálta az intézetet. Megelégedetten veregette meg leánya arcát.

- Fiam! Itt olyan rend van, hogy reám semmi szükség nincs.

- Nem az én érdemem! - mosolygott Bethia. - Az asszisztens úr munkája, aki olyan rohamosan tanul, hogy maholnap elébem kerül.

Domokos zavartan mentegetőzött.

- Ez túlzás! Én mindenben csak az ön rendelkezéseit követem!

- Igaz, ni? Hogy van a kis táncosnő, akit a doktor fedezett fel? - kérdezte Vallenton.

- Oh! - kacagott Bethia. - Ezt te is nézd meg, papa! Ő az intézet csodája! A doktor új metódust talált fel. «Akaratátömlesztés». Felfokozza a beteg életenergiáját, olyan erősen, hogy azzal még a méreg sem tud megbirkózni!

Vallenton elmosolyodott.

- Tréfálsz?

- Nem, papa! Ez egész komoly dolog.

- És hogy csinálja?

- Nagyon egyszerűen! - nevetett Bethia. - A betegben reményeket ébreszt. Felkelti benne az érdeklődést olyan dolgok iránt, ami az egészséges élet felé hajtja az idegeket és bebizonyítja neki, hogy a szerelem erősebb, mint a halál, mert a szerelemmel még a halált is meg lehet állítani még akkor is, ha az nem egyéb kísérletnél, amiből az egyik fél, mindenesetre egészségesen kerül ki...

Vallenton Domokosra nézett.

- Igen, igen! - mondta elgondolkodva, - a probléma érdekes. De én már hallottam olyan esetekről is, amikor az orvos, kezelés közben inficiálta magát...

Vallenton elnevette magát.

- Mindenesetre jó orvos lesz belőle! Nálunk pedig ez a fontos! Ha egyszer te is férjhez mégy, legalább ötven százalékkal csökkenni fog orvosi tevékenységed, mert új problémákat fogsz keresni a férjed analizálásában.

Bethia Domokosra nézett. Máskor a doktor rendszerint elfordult, de most állta a leány tekintetét. Sőt, mintha egy kicsit dacosan emelte volna fel a fejét. A szeméből mintha valami visszautasítást lehetett volna kiolvasni. Bethia egész zavarba jött. Meglepte ez a szokatlan viselkedés. Érezte, hogy sokáig nem bírja el a férfi kemény tekintetét. Lesütötte a szemét és zavartan dadogta az apjának:

- Én nem megyek férjhez soha!

Mecsek jött be a szobába.

Éppen jókor. Legalább más irányba lehetett terelni a diskurzust.

A mérnök egy csomó elszámolást adott át Vallentonnak. A főorvos megrázta Mecsek kezét.

- Mérnök úr! Az én Riccini barátom büszke lehet a pártfogoltjaira! Mind a ketten derekas munkát végeztek! A pavillonnál olyan összegeket takarítottunk meg az ön tervei szerint, amit bizonyára Kairóban is észre fognak venni. Amint látom, itt befejezte a működését. Ha tovább is fent akarja velem tartani az összeköttetését, úgy a jövő hónapban nagyarányú állami építkezésekbe kezdünk. A munka elnyúlik egész Gondárig. Ha van kedve, most megismerheti Afrikát.

Mecsek boldogan hajolt meg.

- Minél messzebbre, főorvos úr! Ez a hely nem az én idegeimnek való!

- Na és a barátja? A festő? Arról hetek óta nem hallottam.

- Itt van! - mosolygott Mecsek. - Olyan mint egy arab törzsfőnök. Ma reggel érkezett Sidi-Gáberből. Egy kicsit pihen, mert teveháton jött. Nagyon elrontotta a gyomrát.

Vallenton a fejét csóválta.

- Egyszer még leütik valahol a beduinok és kirabolják.

- Nem fél tőle! - nevetett a mérnök. - Soha sincs egy vasa se. Bátran mászkál mindenfelé.

- Nem értem ezt az embert! - mondta Vallenton. - Kétségkívül tehetséges. De van benne valami megmagyarázhatatlan munkaiszony, ami legfőként a saját mestersége iránt nyilvánul meg. Reggeltől estig izzadt az állványokon, még a maltert is szívesen keverte, de a palettáján már nincs türelme két színt összekeverni. És amibe belefog, félóra múlva elhajítja. Én már háromszor ültem neki. Port-Saidban. Húsz perc múlva otthagytott. Azt mondta, hogy ecsetért megy. Egy hét múlva került elő.

- Bohém! - mentegette Domokos. - Majd egyszer ő is megtalálja önmagát.

- Soha! - mondta Bethia. - Ez az ember pályát tévesztett! Nem lusta, de utálja a saját mesterségét. És éppen azért nem is lesz művész soha. Amit alkot, azon nyoma sincs a saját lelkének.

- Hát akkor mit csináljunk vele? - kérdezte Mecsek, akinek kezdett kellemetlen lenni a piktor emlegetése.

- Hagyni kell ödöngeni! - mosolygott Vallenton. - Egyszer majd fennakad valahol. Aztán lesz belőle valami.

*

Hat hónapja mult már, hogy Domokos az intézethez került. Mária szemlátomást javult. Már alig látszottak meg rajta a régi betegség nyomai. Összeszedte magát. Arcára visszatért a fiatalság üde színe és a szomorú emberroncsból szelíd vonású, mosolygó leányfej bontakozott ki, akinek telt idomai és ruganyos járása egy cseppet sem emlékeztetett az egykori halálra ítélt, szerencsétlen táncosnőre.

Naponta legalább két órát Domokos társaságában töltött. És ez a két óra felért a leghatásosabb gyógykezeléssel. Pedig Domokos már régen nem használt semmi orvosságot. Ha megsimogatta a leány haját, ez többet ért minden injekciónál.

Ha megigazította feje alatt a párnát, nem volt szükség többet az altatóra. Mária éjszakái nyugodtan teltek el.

Mindenki a legnagyobb érdeklődéssel figyelte ezt a különös gyógyulást, csak Bethia nem mutatott már érdeklődést.

A Domokossal való érintkezésében is volt valami hűvösség. Elmaradtak a szokásos leckeórák. A laboratóriumban is, éppen csak a legszükségesebb dolgokat beszéltek meg egymással és azt is olyan hangon, ami nem emlékeztetett a régi, baráti viszonyra.

Domokost mintha kicserélték volna. Bethia gyakran észrevette, hogy a doktor ingerült, türelmetlen vele szemben, amit a férfi, sokszor a legnagyobb erőfeszítéssel is alig tud visszatartani.

Bethiát ez a felfedezés megdöbbenetette. De el is szomorította.

Azzal már tisztában volt, hogy Domokos gyűlöli, csak az igazi okra szeretett volna még rájönni.

Elsősorban azért, mert egyszer csak azon vette magát észre, hogy szereti ezt a nagy, hallgatag gyereket. Nem halálos sóvárgással, de valami gyengéd, simogató szerelemmel, amely nagyon közel áll az anya becéző szeretetéhez.

Lelkiismeretfurdalást is érzett. Voltaképpen ő ugratta bele a doktort ebbe a játékba, amibe az az ember a helyzete kényszerűségénél fogva belement és most vergődik a következmények alatt.

Vagy talán őt szereti és a tehetetlensége, az eltaszítottsága gyűlöletben robbant ki?

Elhatározta, hogy hamarosan végére jár a dolognak.

Domokos egy reggel Port-Saidba utazott, hogy a laboratórium részére a kifogyott anyagot megvásárolja. Kairóból késett a szállítmány. Bethia ezt az időt használta fel. Mintha rendkívüli inspekciót tartana, bekopogott Mária szobájába.

Mária éppen levelet írt. Az első, amióta ide került. Meglepetten kelt fel, amikor a doktornő belépett hozzá. Hetek óta felé se nézett.

Bethia visszaültette helyére Máriát, ő pedig leült vele szemben az asztalhoz.

Németül beszélt vele mindig, mert ezt a nyelvet a beteg is jól értette.

Átnyult az asztalon és megfogta a kezét. A pulzusát vizsgálta. Aztán a szemébe nézett, hosszan, kutatón.

- Remek! Remek! - mondta az őszinte elragadtatás hangján. - A csodával határos! Már levelet is ír!... Kinek ír, Mária?

- Az édesanyámnak! - felelt Mária és egyszerre úgy kigyúlt az arca, mint a rózsa.

- Nagyon kedves, - mosolygott Bethia. - És mit ír?

Mária hirtelen elfehéredett. Nem felelt.

- Valami titkos dolog talán? Sajnálom, hogy indiszkrét voltam! Ellenben a kezelőorvosának meg kell mutatni a levelet, mert az szigorúan hozzátartozik a gyógyrendhez. Az orvos az első levélből nagyon sokat tud következtetni.

Mária arcán ismét kigyúltak a rózsák. Még lángolóbban, még tüzebben.

- Nem! Nem! - sikoltotta. - Ezt nem adom! - És rémülten gyűrte a levelet a keblébe.

- Ne féljen, - nevetett kényszeredetten Bethia, - én úgy sem értem, hogy mi van abban a levélben, a doktortól pedig nem fogom megkérdezni. Az a fontos, hogy maga már ilyen nagyszerűen érzi magát s ha ez tovább is így halad, három hét múlva már el is hagyhatja az intézetet.

Mária tágranyílt szemekkel meredt a doktornőre. Valamit akart mondani, de egy szó sem jött ki a torkán, csak az ajkai remegtek.

Bethia mozdulatlanul nézte a beteget. Ketten nézték. Bethia, az orvos és Bethia, a nő, aki megbújt az orvos figyelő tekintete mögött.

Percek teltek el néma hallgatásban. Szinte érezni lehetett a közeledő tragédiát, mely már bontogatta szárnyait.

Bethia makacsul hallgatott. Tudta, hogy a másik meg fog szólalni és elárulja magát. Hagyta, hogy térjen vissza a kétségbeesésből, amelybe hirtelen belezuhant.

Mária egy darabig még merően bámulta Bethia arcát, egyszerre leroskadt a feje az asztalra és megeredtek a könnyei.

Egy ideig hangtalan zokogással vergődött az asztalra borulva, majd felemelte a fejét és letörölve könnyeit, alig hallható hangon rebegte:

- Tudtam!... Vártam!...

Bethia felkelt. Odament a szenvedő leányhoz. Felemelte az állát és jóságos tekintettel nézett a szemébe:

- Mit tudott, Mária?... Mit várt?

- Hogy el kell mennem innen, mielőtt meggyógyulok...

- Miből sejtette ezt, gyermekem?

- Mindenből!... A szívem veréséből...

- És ha elmegy, hova fog menni? Az édesanyjához?

Mária a fejét rázta.

- Nem! Pedig valamikor csak az volt az egyetlen vágyam.

Bethia lehorgasztotta a fejét.

- Ennyire szereti? - suttogta.

Mária nem felelt mindjárt. Eleresztette Bethia kezét, odavonszolta magát az ágyához, befúrta fejét a párnáiba és onnan zokogta, könnyzáporba fúlva:

- Meghalok érte!...

Bethia utána ment. Leült az ágy szélére. Magához emelte a zokogó Máriát. A fejét odafektette a keblére, aztán remegő hangon suttogta, a haját simogatva.

- És ha én azt mondanám neki, hogy vigye el magát messzire, ahol senki se tudja, hogy kicsodák, hogy honnan jöttek; ahol senki sem keresi a multat, ahol egymásban találják meg azt a boldogságot, amelynek a karján vissza lehet térni az Istenhez, az álmokhoz, az édesanyához és később az emberek közé is, - boldogan menne vele?

Mária fölemelte könnyáztatta arcát, egy pillanatig Bethiát nézte, aztán visszabújt a keblére. Onnan súgta neki a boldogságtól remegő hangon:

- A halálba is!...

*

Mecsek egész délelőtt Pusztával pörölt, hogy miért nem fest? Végül, be kellett látnia, hogy hiábavaló minden igyekezete, így hát békében hagyta.

De aztán valami még az eszébe jutott.

- Te! Azt tudod, hogy ma Vallentonékhoz vagyunk hivatalosak ebédre. Hát nagyon kérlek, viselkedj az öreggel egy kicsit szerényebben! Elvégre te is sokat köszönhetsz neki!

- Rendben van! - nevetett a piktor, - de azért nem fogok előtte hasra vágódni!

Domokos jött értük.

- Mi az, hogy még nem mutatkoztok? Vallentonék már várnak! Gyerünk, gyerünk! Dél elmúlt!

Az ebéd meglehetősen szótlanul folyt le. Domokos Bethia mellett ült. Nem beszélgettek. A lány szándékosan kerülte a tekintetét.

A feketekávénál Vallenton odafordult a lányához és mosolyogva kérdezte tőle:

- Hát mi az a nagyon fontos dolog, édes fiam, amit ebéd után akartál kérni tőlem?

Bethia úgy tett, mintha csak most jutott volna az eszébe, hogy valamit akart.

- Ja? Persze, persze! Mondd csak papa, hány ágyas lesz az új gondári kórház?

- Azt még nem tudjuk, fiam! Úgy körülbelül kétszáz ágyra számítunk!

- Műtő, laboratórium, röntgen, - minden?

- A legmodernebb lesz, fiam!

- Orvosok?

- Hat orvos, huszonkét ápoló, egy gyógyszerész és az igazgató-főorvos.

- A főorvos jövedelme?

Vallenton nevetett.

- Nem fog éhen veszni! Azt hiszem, két év alatt már a bankbetétje előtt is meg lehet emelni a kalapot.

- Állami kinevezés?

- Természetesen! Az én javaslatomra!

- Van már jelölted?

- Majd körülnézek!

- A főorvos lakása bent lesz az épületben?

- Minden bizonnyal!

- No, igen! Még valamit, papa! A főorvosi állásra Domokos doktort, az én asszisztensemét fogod kineveztetni, aki a kórház megnyitása előtt már egy hónappal Gondárba utazik, hogy egy kicsit kipihenje a Megfigyelő fáradalmait.

Domokos fel akart ugrani, de Bethia visszanyomta a helyére. - Várjon, kérem! Még nem végeztem!

Aztán Mecsekhez fordult.

- Mondja, mérnök úr? Mennyi volt az az összeg, amit a hasszáni pavillon építkezésénél megtakarítottak?

- Körülbelül négyezerötszáz font!

- Hát kérem, ennek a felével terhelje meg a gondári költségvetést és az igazgató-főorvos lakását ne a kórházba tegyék, hanem a Nilus-parton, egy virágos kert közepén építsen egy aranyos kis villát! Egy hófehér kis kalitkát!... De legalább olyan méretben, hogy egy fiatal pár, mint egy meghitt, kedves fészekben, jól érezze magát benne!

- Fiatal pár? - lepődött meg Vallenton. - Hát a doktor megnősül?

- Igen, papa! Mához két hónapra feleségül veszi Máriát, aki az orvosi tudomány legszebb diadala!...

Az egész társaságnak leesett az álla. Senki se tudott szóhoz jutni. Bethia Domokosra nézett, aki idáig lángvörös arccal ült a helyén.

A nagy darab ember majdnem sírva fakadt. Makogott valamit, amit ugyan nem értett meg senki.

A hangok bugyborékolva jöttek ki a száján, mintha tele lettek volna a boldogság könnyeivel, aztán ráborult Bethia kezére és hosszan, forrón megcsókolta...

*

Az esküvőt Port Saidban tartották meg. A menyasszonyi ruhát Bethia adta. A hófehér selyem fátyol, mint egy titokzatos ködhullám borult Mária karcsú termetére, hogy elborítson mindent, ami a múltjához kötötte és ne látsszon ki más belőle, mint a lány két csillogó szeme, amiben a boldogság könnye ragyogott.

VÉGE